

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. D. Ioannis Ivsti Lanspergii, Natione Bavari, Illvminati
Ac Religiosissimi viri, Carthusiae Coloniensis ante annos
centum Vicarii, & Magistri Nouitiorum laudatissimi Opera**

In Qvinque Tomos Distributa, à mendis expurgata, veteri integritati
restituta, & indicibus locupletata

De Tempore

Landsberg, Johannes Justus

Coloniae Agrippinae, 1631

XVI. post Trinitatem,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-47044](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-47044)

hil, quod ad salutem animæ sit necessarium, lucris quibuslibet temporali-
bus postponant aut relinquunt, ocia deuitent, honestatem diligant & veri-
tatem, sinceritatem in negotiationibus & æquitatem obseruent, neminem
vlla impostura fallant. Et sperent in Deum, à quo haud dubie sentient,
quantum de necessarijs sibi adijciatur. Hæc vbi fecerint, non contristentur
parentes, si portionem exiguam hæreditatis filijs relinquunt. Maior & po-
tissima sit illa cura, vt proles habeant probe institutas, & ad Dei timorem e-
ducatas. Hæc sollicitudo sanctorum est, vt si non opes habeant, virtutibus su-
as proles & Dei amore exornent. Filii, qui repaui, licet sæpè inobedientem
& ingratum Deo, quomodo non pascet tuas proles se zimentes? Vna igitur
sit tibi & potissima cura, relinquere liberis tuis exempla timoris Dei, erudi-
tiones sanctas, docuisse eos iustitiam, & ad proximum æquitatem & miseri-
cordiam. Quod agentes maximos thesauros vestris prolibus relinquitis.
Vos quoque duntaxat moderate temporalia queratis. Quæ si à Domino ad-
ijciantur, & diuitiæ si affluant, nolite cor apponere. Quum diuitias habe-
tis, nolite in his sperare, nolite diligere, nolite in illis gaudere. Si à vobis
iterum recedunt diuitiæ, nolite contristari. Hoc vnum vobis sit, aut gau-
dendi occasio, si Deum vestris sentitis peccatis propitium: aut tristandi, si
eundem vobis inueneritis iratum. Dominus noster Iesus Christus omni-
bus nobis suam misericordiam & gratiam largiatur, vt quæ recta sunt, non
solum sciamus, sed & faciamus, qui cum Patre & Spiritu sancto est benedi-
ctus in secula, Amen.

familiamque
suis docere
debeant.

Psalm. 69.

Gaudendi
tristandive
quæ sola de-
beat nobis
esse occasio.

DOMINICA XVI. POST DOMINICAM S.
Trinitatis, Epistola B. Pauli Apostoli ad Ephesios III.

Bsecro vos ne deficiatis in tribulationibus meis pro vobis, quæ est
gloria vestra. Huius rei gratia factæ genua mea ad Patrem Do-
mini nostri Iesu Christi, ex quo omnis paternitas in celo & in ter-
ra nominatur, vt det vobis secundum diuitias gloriæ suæ, virtu-
tem corroborari per spiritum eius in interiori homine: habitare
Christum per fidem in cordibus vestris. In charitate radicati & fundati, vt
possitis comprehendere cum omnibus sanctis, quæ sit latitudo, longitudo, subli-
mitas & profundum. Scire etiam supereminentem scientia charitatem Chri-
sti, vt impleamini in omnem plenitudinem Dei. Et autem qui potens est omnia
facere superabundanter, quam petimus aut intelligimus secundum virtutem,
quæ operatur in nobis. Ipsi gloria in Ecclesia, & in Christo Iesu in omnes gene-
rationes seculi seculorum, Amen.

PARAPHRASIS IN EANDEM EPISTOLAM.

Osecro vos fratres, ne deficiatis à fide pusillanimes, nec scandalizemi-
ni, dolentes ob tribulationes meas, quas patior pro vobis, vt pro-
pterea aut mihi nimium condoleatis, aut vos similia passuros timea-
tis, aut quasi à Deo sumus nos propterea proiecti, seu exosi, aut odiat nos, qui
K K K K 3 talia

T. VI
21

talja finit nos pati, puta flagella, vincula, & carceres: propter quæ ne erubescatis pro nobis, rogamus. Quæ res, scilicet pati me tribulationes pro vobis, hoc est, aut occasione vestri, aut ad ædificationem vestram, non vobis ignominia aut probro est, sed est gloria vestra. Huius rei gratia, ne deficiatis scilicet, flecto genua mea in orationibus meis pro vobis ad Patrem Domini nostri Iesu Christi, ex quo, ad cuiusque similitudinem omnis paternitas in cælis inter angelicos spiritus, & in terra inter homines nominatur. Deo enim soli conuenit esse Patrem omnium. Nuncupatiue autem tantum vocamus homines patres, quia & Christus ita nos docet: Patrem vobis nolite vocare super terram. Vnus enim est Pater vester in cælo. Hoc est autem quod pro vobis à Deo peto, vt det vobis iuxta diuicias & abundantissimam liberalitatem maiestatis suæ, virtutem qua roboremur per spiritum eius, id est, per spiritum sanctum, per spiritum gratiæ eius operantis in interiori homine vestro: & vt det vobis Christum habitare, atque sui formam vobis imprimere per fidem in cordibus vestris, iuxta promissionem eiusdem Saluatoris: *Si quis diligit me, sermonem meum seruabit, & Pater meus diliget eum, & ad eum veniemus, & mansionem apud eum faciemus.* Hoc autem ideo det vobis, vt in charitate radicati ad modum arboris terræ profundius infixæ, quo vberius fructificet. Et fundati hoc est, ad modum ædificij, quod supra petram contra tentationum ventos, & perturbationum flumina fundatur, constabili cum omnibus sanctis possitis capere intellectu, quæ sit spiritualis latitudo charitatis ad omnes sine personarum acceptione, imo ad inimicos etiam se extendentis: & quæ eiusdem sit longitudo inter aduersa longanimiter perseverantis vsque in finem: quæ item altitudo, sublimitas ve illius ad Deum vos vsque eleuantis, Deoque vos vnientis: & postremo quæ illius profunditas ad proximi compassionem, ad illorumque obsequia vos deprimentis. Demum hoc præterea oro vobis dari à Deo, vt scire possitis charitatem Christi, quam erga vos habuit & habet Christus: nempe tantam, vt superemineat omni scientiæ humanæ, & exuperet omnem sensum: quia nemo in hac vita perfectè valebit inuestigare, aut plenè cognoscere perfectionem, imo immensitatem charitatis Christi, quo impleamini in omnem plenitudinem Dei, hoc est, vt sitis pleni Deo, qui in vobis sit omnia in omnibus. Et autem genua mea flecto pro vobis orans, qui potens est omnia hæc, quæ dixi, facere abundantius, quam petimus aut intelligimus. Aut ita: Et autem sic gloria qui potens est hæc omnia quæ pro vobis oro, facere abundantius & liberalius conferre quam petimus, aut petenda intelligimus secundum virtutem gratiæ & omnipotentis suæ, quæ operatur in nobis. Ipsi sit gloria in Ecclesia, id est, vt ab omnibus agnoscat, glorificeturque qui sunt in Ecclesia. Aut: Ipsi, non nobis sit gloria in Ecclesia, ex consideratione mirabilem, donorum, operationum, beneficiorumque eius quæ operatur in Ecclesia, & in Christo Iesu per quem hæc omnia facit, & in omnes generationes seculi seculorum. Per seculum seculorum aut æternitatem, significat omnes ætates, tempora & perpetuitatem comprehendentes: aut in secula seculorum vult dicere à principio mundi vsque ad finem, quod omnes generationes, omnes ætates, omniaque tempora complectitur.

Patres quomodo vocemus homines. Matth. 7.

Iohan. 14.

Matth. 7.

Ephes. 1.

Per seculum seculorum quid significetur.

EYE.

EXEGESIS EVANGELII DOMINICAE XVI.

post Dominicam S. Trinitatis, Luca VII.

Finito sermone in monte, cum in montis descensu Iesus sanasset leprosum, & hinc ingressus Capharnaum seruum curasset Centurionis: postea ad ciuitatem ibat, quae vocabatur Naim. Est autem haec ciuitas Galilaeae, non longè à monte Thabor distans. Ibant autem cum eo pariter discipuli eius, non aliter quam stellae sequentes solem, & filij imitantes Patrem. Ibat autem illuc sciens, quid esset faciurus: quomodo viduam tristem oporteret se urgente ad hoc bonitate ac misericordia sua consolari, defunctum eius filium resuscitare, & turbam quae miraculum videbat, in laudes excitare diuinas. Ibant autem discipuli eius cum eo, utpote futuri miraculi testes, & turba copiosa, quae Christum varias ob causas sequebatur, praecipue autem ex deuotione. Itaque dicit Lucas Euangelista:

Matth. 9.
Naim ciuitas Galilaeae, non longè à monte Thabor distans. Ibant autem cum eo pariter discipuli eius, non aliter quam stellae sequentes solem, & filij imitantes Patrem. Ibat autem illuc sciens, quid esset faciurus: quomodo viduam tristem oporteret se urgente ad hoc bonitate ac misericordia sua consolari, defunctum eius filium resuscitare, & turbam quae miraculum videbat, in laudes excitare diuinas. Ibant autem discipuli eius cum eo, utpote futuri miraculi testes, & turba copiosa, quae Christum varias ob causas sequebatur, praecipue autem ex deuotione. Itaque dicit Lucas Euangelista:

Ibat Iesus in ciuitatem quae vocatur Naim, & ibant cum illo discipuli eius, & turba copiosa. Quum autem appropinquaret portae ciuitatis, ecce defunctus efferebatur filius viduae matris suae. Et haec vidua erat.

Multa hic enumerat Euangelista, quasi rationem redditurus futuri miraculi, quare iustum fuerit, ut misericordiam magnam suam Christus desolata impenderet mulieri. Siquidem ad portam veniens ciuitatis, vidit contra se efferi defunctum sepeliendum. Habebant enim veteres monumenta sua extra ciuitates, quo longius cadaueribus putrefactis non inficeretur aer in ciuitate. Narratur hic multa tristitia quae compassionem exigunt. Primum est, quod defunctus efferebatur sepeliendus, quem mulier omnisque turba plangebat. Deinde additur, quod mulieris viduae hic erat filius, quo eius dolor praeter alios erat grauior.

Summa huius euangelij quae sit.

Tertio additur, quod erat is vnigenitus. Neque enim alium in quem respiceret, filium habuit. Tanto magis itaque doluit, quo praeter hunc non habuit alium. Quarto dicitur vidua, quippe quae marito ac filio orbata, nullam prorsus expectabat consolationem. Itaque breuibus verbis arumnarum molem vniuersam explicat. Mater, inquit, vidua erat, quae alium non sperabat filium: & hunc quem solum lactauerat, nunc mortuum amisit, qui a laetitiae occasio fuerat matri, & loco defuncti patris solatium. Idcirco luctus matris fiebat ingens & mceror grauis. Accedebat quod is iam erat adolescens, in quo mater eius omnem per illius infantiam & pueritiam nauauerat operam, & iam maior natum cum matri esse poterat & commodo, & consolationi, e medio sublatus est.

Et turba ciuitatis multa cum illa.

Vides hic morem antiquissimum, quod funera comitabantur olim amici & turba multa. Quod si dicas Ethnicis id fuisse & paganis solitum: fuit quidem, fateor, sed non solis illis, quandoquidem & filijs Israel hoc fuit familiare. Nam cum Ioseph & fratres eius mortuum Iacob patrem suum sepeliendum in terram Chanaan ducerent, multi Aegyptiorum & optimates illos

Funeris sepeliendi mos antiquissimus quis. Genes. 50.

longius.

T. VI
21

Ibidem.

Sepulchri
curam habet
dam esse.

Genes. 49.

Genes. 50.

Exod. 7.
Sepultura a-
sinina cur v-
tatur hære-
tici Lutherani.

longius extra terram suam comitati sunt. Sic enim legitur: *Ierunt cum Ioseph omnes seniores domus Pharaonis, cunctique maiores in terra Aegypti, & facta est turba non modica.* Quo simul laudatur mos ille vetustus, curam scilicet habere sepulchri: nec improbari debet, si defunctorum quandoque exuviae deferantur ad alia loca sepelienda, in quibus viuentes desiderauerunt sepeliri, quandoquidem tam sanctus patriarcha Iacob sepeliri voluit cum maioribus suis Abraham, Isaac, Rebecca, & Lya vxore, Ioseph quoque moriturus adiurauit fratres suos, prædicens illis futurum, vt Deus illos visitans educeret de Aegypto in terram Chanaan, & tunc sumite, inquit, ossa mea vobiscum, quod & Moses diligenter effecit. Hæretici autem nostri in locis sacris nolunt sepeliri, sed in campo, sepultura nimirum asinina, agente id diuina prouidentia, ne sepeliantur, vbi iacere inter catholicos indigni sunt, sed sepultura suo iudicio vtantur campestri, qua hæretici debent & excommunicati ab Ecclesia sepeliri.

Quam cum vidisset Iesus, misericordia motus super eam, dixit illi: Noli flere.

Misericordis-
simus com-
patiens illi-
musq; cur
fuerit Chri-
stus.
2. Cor. 1.
Eccl. 4.

Non tam exteriori oculo, quam interiori viduam desolatam respexit Dominus, totus effluens pietate & miserationibus. Ideo dicitur ab Euangelista: Misericordia motus super eam. Erat enim compatientissimus. Nam quia naturam humanam verè assumpsit, ideo omnes etiam affectus naturæ humanæ, qui illam comitantur, assumpsit. Proinde etiam tanquam homo Christus naturaliter fuit, maximeque compatiens & misericors. Nescimus mirum. Nam in cælis Patrem habuit misericordiarum, Deum totius consolationis, in terris verò matrem virginem pulcherrimæ dilectionis, clementissimæ misericordiæ & pietatis. Dixit itaque Iesus flenti viduæ: Noli flere. Non potuit piissimum eius cor ferre lachrymas merentis, sed ad consolandam eam sustinabat. Ideo mox sequitur:

Et accessit, & tetigit loculum. Hi autem qui portabant, steterunt. Erat: Adolescens tibi dico: Surge.

Loculum de-
functi cur te-
tigit Chri-
stus.
1. Reg. 7.

Astor. 9.

Accessit, inquit, & tetigit loculum. Non opus erat, vt loculum tangeret, potuisset enim solo verbo imperare. Tetigit tamen quo ostenderet humanitatem suam organum esse diuinitatis. Vide autem quia cum Helias suscitare vellet filium viduæ, incubuit super eum septies, donec calefacta est caro pueri, deambulans aliquoties huc & illuc, & orans nec tam facilliter suscitare potuit defunctum, vt Christus. Petrus quoque Thabitam suscitans orauit, nec suo est nomine vsus, sed inuocato Christi nomine eandem suscitauit. Porro Christus multo maiori vtens potentia, non orando, sed sua virtute, imperandoque excitauit mortuum. Huic enim omnia viuunt, nec aliter mortuis, quam viuis loquitur. Steterunt autem qui loculum portabant, sperantes fortasse quod futurum erat, expectabantque Domini voluntatem.

1. Reg. 7.

Et resedit qui erat mortuus, & coepit loqui. Et dedit illum matri suæ.

Nihil est mirandum, quod vt Anna mater Samuelis in Cantico dicit: Do-

minus mortificat & viuificat, deducit ad inferos & reducit. Qui enim verbo, quum non essent, creauit omnia, potest eadem, quum fuerint collapsa, quoque restaurare. Imperauit adolescenti, surrexit adulescens, & in loculo resedit. Cœpit loqui, quo verè se viuere indicaret. Sed vide quid benignissimus Dominus fecit. Non iussit adolescenti vt sequeretur se, nec aliud quippiam simile. Sed dedit illum matri suæ. Ab hac noluit eum auellere, in cuius consolationem illum suscitauerat. In quantas putas laudes, in quantum gratiarum actionis affectum desolata illa mater & vidua erupit? Sua enim lætitia alios omnes, qui aderant, in Dei laudem & in congratulationem huius beneficij sui excitauit. Ideo sequitur:

Acceptit autem omnes timor, & magnificabant Deum, dicentes: Quia Propheta magnus surrexit in nobis, & quia Deus visitauit plebem suam.

Non fuit ille timor seruilis, qui plebem inuaderet, sed *timor Domini sanctus* Psalm. 111. *permanens in seculum seculi:* nempe timor reuerentiæ & admirationis. Propter quem magnificabant turbæ Deum, confitentes eum omnipotentem, eiusque clementiam in subuentione, consolationeque humanarum miserriarum laudantes. Laudabant quoque Christum, vt miraculi huius ministrum. Quem quia perfectè nondum Dei Filium nouerant, laudem ei tribuunt prophetæ. Prophetam magnum (vt puratur) intelligebat Messiam Christum, qui in lege per Mosen Iudæis promissus fuerat à Deo. Hoc namque Deut. 18. (puta quod de Christo loquebantur) subindicant verba quæ sequuntur: quia Deus visitauit plebem suam, vt pote mittens quem mittendum promiserat, quemq; audiendum & illi obtemperandum iusserat. Iuxta sententiam Augustini, tres Dominus mortuos suscitasse legitur, non quod plures non suscitauerit, sed quod de tribus tantum suscitatis in Euangelio legimus. Potuit enim, si voluisset, plures resuscitare, vt fortasse suscitauit, & futurum est, vt in fine mundi resuscitet omnes: tamen de tribus tantum scriptum est mortuis suscitatis. Nec id ociose. Significant enim hi tres aliquid, quo de Mortui tres à Christo resuscitati mysticè quid. beatus instrui, de spiritali morte, quæ est peccatum. Per mortem enim corporis, mortem intelligimus animæ. Et per mortuum corporali vita destitutum, peccatorem intelligimus in anima mortuum. Sub triplici igitur differentia Christus mortuos tres corporaliter suscitauit. Primo, suscitauit filiam Iairi archifynagogi, quæ intra parietes nõdum elata iacebat mortua. Hæc significat mortem animæ, eam scilicet quæ adhuc secreta & intus est, quasi intra parietes domus, in voluntate, nondum in opere. Verbi gratia: Statuit, nescio quis, per malam voluntatem mæchari, nondum mæcharus est, sed voluntatem habet mæchandam, iam mortaliter peccauit, quia scriptum est: *Qui viderit mulierem ad concupiscendam eam, iam mæcharus est eam in corde suo.* In corde igitur & voluntate iam deliquit, licet peccatum nondum prodierit in opus. Hoc (vt dixi) genus mortis in filia hac defuncta significatur. Quam Dominus Iesus (licet æquè possit suscitare omnes, cum sit infinitæ virtutis) propter significationem quasi minori ostendit hanc negotio suscitandam. Dicebat enim: Non est puella mortua, sed dormit. Verè dormiebat Christo, qui eam potuit suscitare. Facilius enim ei fuit mortuum suscitare

LLLL citaro

Genes. 1.
Psalm. 111.

Deut. 18.

Augustin.

Mortui tres à Christo resuscitati mysticè quid.

Lucæ 7.
Matth. 9.

Filia archifynagogi suscitata quos signet.

Matth. 5.

T. VI
21

Luc. 7.
Filius viduus
suscitatus
quos signifi-
cat.

Ioan. 11.
Lazarus sus-
citatus quos
signet.
Lachrymans
Iesu in resus-
citatione La-
zari quid in-
dicent.
Luc. 1.

Lazarus qua-
triduanus
quos de signet
peccato-
res.

Mortis ani-
mæ conditio
triplex.
Marc. 5.
Luc. 8.
Ioan. 11.

Exhortatio
ad mortem
animæ præ-
cauendam.

Conscientia
quomodo
cur ibet sua
sibi sero dis-
cutienda sit.

citare de oculo, quam tu suscitare posses dormientem de somno. Itaque peccatores in anima, in voluntatisque secreto mortuos Dominus Iesus resuscitat. Alterum suscitauit mortuum hic, filium viduæ, qui elatus iamerat ad portam, aut extra moenia ciuitatis. Iam enim omnibus erat manifestum illum esse mortuum. Significantur autem idcirco per hunc mortuum peccatores hi, qui etiam opere peccauerunt. Opere enim tunc mortuus elatus est. Verbi gratia: Cecidit quispiam in peccatum grande, cuius istud lethale vulnus accepit. Non potest anima hæc diutius viuere, quia eius vita ab ea recessit Deus. Hæc igitur mortua est anima, & iam iamque ad sepeliendum elata. Oret pro ea mater Ecclesia, congemiscant omnes, plangentque animam mortuam. Videat Christus fletum vniuersorum, misereatur impij, suscitet eum, qui efferebatur mortuus, resurgat defunctus, & incipiat salutaria loqui. Tertium suscitauit Dominus mortuum Lazarum, & hunc quatruiduanum. Quarta enim tunc luce iacuerat in sepulchro mortuus, ut diceretur iam de eo: Fœteret. Hunc suscitauit Dominus Iesus lachrymans, ac fremens in seipso. Quo ostendit magni esse negotij suscitari quatruiduanum mortuum & sepultum. Non quod impossibile esset ei omne verbum, nec quod maioris sibi foret difficultatis resuscitare quatruiduanum mortuum, quam resuscitare vna hora defunctum, sed quod voluit indicare peccatorem quatruiduanum mortuum, hoc est, eum qui multo tempore in peccatis iacuit mortuus, quemque prauæ consuetudinis moles ut saxum aut sepulchrum præmit, grauius ad vitam redire gratiæ: non quo illi Deus durior inclementiorque sit quam alteri, sed quod sua duritia & obstinatione, qua in peccatis obrigit peccator, gratiæ diuinæ obicem ponat, nec diuinæ illustrationi præbeat locum. Hic enim per Lazarum mortuum nobis significatur, ex monumento resuscitatum, utpote in peccatis iam suis mala consuetudine sepultus: quare nemini de illo iam spes reliqua fuerit, ut conuerteretur, quippe qui opinione & fama etiam fœterat. Hanc, inquam, difficultatem, ut huiusmodi peccatores conuerterentur, ostendit Dominus Iesus lachrymans, fremens, & spiritu turbatus in resuscitatione Lazari, non propter Lazarum, sed propter illos mortuos, qui in Lazaro significabantur. Significatum itaque est in nobis trifariam esse moriendi conditionem, quæ in tribus, quos Dominus Iesus suscitauit mortuus est expressa. Præterea in vno qui domi secretoque iacebat mortuus, in altero qui extra domum elatus fuerat, & in tertio, qui iam dudum erat sepultus. Quomodo autem hos Dominus suscitauit, ita suscitatur eos quoque qui in anima per peccatum mortui sunt, aut in voluntate tantum ac consensu, aut in opere, aut in consuetudine & obstinatione.

Vos autem filij moneo, ut ab omni genere mortis quæ animam tangit, vos contineatis. Nolite circumferre vobis animam peccato mortali obnoxiam, Dei inimicam, gratiæ diuinæ hostem, diaboli filiam, gehennæ ream, & inferni escam. Nunquam adeo sit in vobis obstinata voluntas, ut in peccato scienter, vel vno momento perseueretis lethali. Ideo filij obsecro vnumquemque vestrum per mortem Domini nostri Iesu Christi, quam pro vestra ille sustinuit salute, ut omni ad minus sero, antequam quispiam vestrum ingreditur lectum, sollicita discussione cor suum, hoc est, omnes, non solum

foliū
peripi-
sum, e
inuen
scubi
corrig
tum e
loquo
tentio
luntæ
dicen
exact
quid e
hende
nefari
milis
niam
ris, au
neas,
Deo p
in Dei
ri. T
ut dol
tim le
præcep
Quæ si
Christi
sunt, q

D
dere, v
Noe, h
tinger
nufqu
tas ille
quid d
omni
quam
triplic
iater

solum actiones, verum etiam verba & cogitationes suas visitet, & penitius perscipiat, vt si aliquid infidèle, iniustum, petulans, impudicum, voluptuosum, ex priuato amore natum, aut proximo iniuriosum seu molestum in se inuenerit, illud antequam ingrediatur lectum, ad iudicium reuocet: atque sibi quid in verbo, opere, aut cogitatione perperam actum fuerit, illud corrigat damnando malam voluntatem, illamque reuocando, & propositum ediuerso constabiliendo bonum. Iterum dico filij (vnicuique vestrum loquor) sero antequam intraturus es lectum, discute cogitatus, affectus, intentionem, animique motus, quos habuisti in omni opere, verbo, & voluntate, lustrando, inuestigandoque quid ad hoc agendum, quid ad illud dicendum, quid denique ad cogitandum te induxerit. Expende quid in die exacta abieceris, quid recusaueris, aut negaueris Deo, aut proximo: deinde quid etiam egeris, aut quid egisse, agere ve volueris. Et si in mala te deprehenderit voluntate aliquid, scilicet in animo habentem constitutum, quod nefarium esset, mox ad genua, aut in faciem ad terram ante Dominum humilis & supplex prociide, de peccato quod habebas animo conceptum, veniam pete, & malam corrige voluntatem. Quod si iam cecidisse te inuenieris, aut deliquisse, nequaquam desperes, nec in mala voluntate deiectus maneat, sed lachrymas quascunque potes, in te excita, veniam humillime à Deo pete, gratiam eius & misericordiam inuoca, & tanquam modo genitus in Dei seruitio statue cauenda cauere, amanda diligere, sectandaque imitari. Tertio iterum nunc dico: Non ingrediaris lectum, nisi eo te induxeris, vt doleas saltem de omni peccato, vt statuas ab omni cauere delicto præsertim lethali, & diuino, Ecclesie ac superioris tui, cuiusque obtemperare præcepto. Hæc tria adeo sunt tibi necessaria, vt sine illis tibi non sit vita. Tria quedam ad mortem animæ præcauendam necessaria. Quæ si adfuerint, nulla erit tibi mors, aut periculum. Dominus noster Iesus Christus faciat, vt hæc aliisque, quæ illi placent, semper nobis se donante adfint, qui cum Patre & Spiritu sancto est Deus benedictus in secula, Amen.

SERMO IN EADEM DOMINICA.

*Vnde mors homini acciderit. Qui item sunt, qui efferant
spiritualiter mortuum ad sepulchrum.*

Defunctus efferebatur vnici filius matris sue. Lucæ VII. Scimus omnes vitam certum nobis esse mori, quam est incerta mortis hora. Proinde quantumuis vita proteletur, necesse est tamen mortem tandem accedere, vitamque finiri. Legimus quidem de veteribus Enoch, Mathusalem & Noe, hisque alijs, maxime qui præcesserunt diluuium, quam multi eorum octingentis, nongentisve vixerunt annis. Quibus tamē aut pluribus expleis, nusquam non sequitur, & mortuus est. Itaque quamlibet longæua fuerit ætas illorum, recepit tamen finem suum. Et tu si hodie mille vixisses annos, quid de omni vicia tua, quid de tempore, ac alijs quæ præterierunt, haberes omnibus? Prorsus nihil. Non plus tibi de exacta ætate superesset morituro, quam esset infanti, qui quatuor duntaxat diebus vixisset. Sciendum autem triplicem esse mortem hominis, pura corporis, animæ, & vtriusque. Quod si interrogaueris vnde veniat mors hominum, cum scriptum sit: Deus mortem Mors hominis triplex qua fit. Sapient. 1.

LLLL 2 non se.

T. VI
21

Mors vnde
acciderit ho-
mini.

Gen. 1.

Gen. 2.

Augustin.

Rom. 4.

Deum non
fuisse causam
peccati aut
moris.

Eccle. 15.

Augustin.

Sapient. 2.

Gen. 3.

non fecit, dicendum quatuor esse quae conueniant ad hoc, vnde causa seu oc-
casio sumpta est mortis humanae, quorum tamen nullum causa tota seu ple-
na foret solum, sed haec simul accidenti damnant ad mortem. Hoc sanè ta-
men intelligatur, quandoquidem hominis inobedientia & prauaricatio
non dubitatur praecipua mortis hominum esse causa. Itaque primum est
iustitia diuinae prohibitionis. Dederat enim primo nostro parenti Deus praep-
ceptum in paradiso, dicens: *Ex omni ligno paradisi comedere de ligno autem scientia
boni & mali ne comedas. In quacunque enim die comederis ex eo, morte morieris.*
Non autem tunc Eva creata erat, quando hoc dedit praecipuum Deus. Vnde
colligitur, si Eva licet ex marito didicisset praecipuum datum, tamen ad con-
siliium serpentis suasa & inducta comedisset sola de ligno prohibito, nec A-
dā illi cōsensisset, mansissemus omnes in originali iustitia incorrupti, iuxta
sententiam Augustini super Genesim, dicens: Si vir non peccasset, huma-
num genus minimè peccatis corruptum perisset. Iam fieri potuisset, vt
Dominus non prohibuisset edere de ligno scientiae boni & mali. Quod
si ita factum fuisset, vt non esset prohibens, non fuisset etiam delin-
quens. Vbi enim non est lex, ibi non est etiam prauaricatio. Sinè le-
ge enim peccatum mortuum erat. Dicendum igitur, si Deus non prohi-
buisset, Adam prauaricari non potuisset. Verum hic obijcere quis posset:
Ergo Deus fuit causa mortis. Si enim non prohibuisset Deus, homo non
peccasset. Dicendum, Deum constituiisse hominem liberum in paradiso, ita
vt omnia illi permitteret, vno solo praecipuo dato quo esum ligni illius pro-
hibebat, in quo quomodo obedientiam Deo exhiberet, probaretur. Non en-
nim poterat subditus esse Deo, nullo accepto praecipuo, in quo Deo obedi-
ret. Non igitur Deus causa fuit peccati, nec occasionem praebuit delicti,
quamuis homo sibi occasionem sumpserit ruinae. Nam quod ad probatio-
nem Deus instituerat hominis, homo sibi vertebat in ruinam: & vnde su-
mere ex obedientia sibi debuerat occasionem coronae, ibi prauaricando sibi
occasionem sumpsit ruinae. Quod ergo bonum erat, prauaricando fecit
sibi malum homo. Non igitur causam Deus praebuit, quae induceret ad pec-
candum hominem, sed homo sibi ipsi usurpauit transgrediendi temerita-
tem. Nam sicut scriptum est: *Deus ab initio constituit hominem, & reliquit eum in
manu consilij sui: adiecit mandata & praecipua sua, si volueris mandata conseruare,
conseruabunt te in perpetuum. Apposuit tibi ignem & aquam, ad quod volueris, porri-
ge manum tuam. Item quae: ante hominem vita & mors, bonum & malum, quod pla-
cuerit ei dabitur illi.* Quapropter sicut Augustinus ait, non est Deus inuentor
mortis, sed iudex. Mortis enim autor peccator est. Secundum quod accessit
& cooperabatur homini ad mortem, fuit malitia diabolicæ fraudis. *Inuidia
enim diaboli mors intrauit in orbem terrarum.* Dedita enim opera hostis noster
primo circumuenit Eua fraude: deinde per Eua tētauit etiam virū. Tertiu-
m quod cooperatū est ad mortem, est stultitia foeminae conditionis. Variū
enim & mutabile semper genus est foemina. Itaque vidit mulier, quod bonum
est lignum, ad vescendumque suauē, pulchrum item oculis, aspectuque dele-
ctabile, tulitque de fructu eius & comedit. Non enim erat lignum malum in
paradiso, quod prohibuerat Deus, aut fructus malus, sed omnia erant bona.
A bono igitur Deus Adam abstinere praecipit, quo perfectior eius foret

obe-

obedientia. At ubi mulieri magis assentiri illi placuit, quam Deo, à diabo-
 lo captus est. Quapropter sibi fecit ipse, ut lignum illud rectè vocaretur lig-
 num scientiæ boni & mali. Quamdiu enim præceptum non essent trans-
 gressi diuinum, nihil nisi bonum sciebant. Quamdiu, inquam, Deo obedi-
 ebant, obediébant illis quoque omnia, nec eos creatura aliqua lædebat: post-
 quam verò Dei mandatum transgressi sunt comedentes de fructu ligni ve-
 uti, per inobedientem hunc gustum, Adam cum omni posteritate sua, sciuit
 per experientiam etiam malum. Sensit enim mox rebellionem carnis in se,
 concupiscentiã malam, & inclinationem ad peccata pronam ac vehemen-
 tem. Quartum & hoc præcipuum, quod generauit mortem, fuit cupida as-
 sentio Adæ, ad acquiescendum mulieri, quum illud sciret malum, & à Deo
 prohibitum, licet illud fortasse veniale sperauerit. Vnde reuera Adam non
 est seductus, nisi in hoc quod venialem & leuiorem quam accidit, hanc trans-
 gressionem putabat. Mulier autem seducta est, quæ serpenti credidit. Itaque
 habes hic quatuor, quæ induxerunt nobis mortem, quam Deus Adæ, ante-
 quam peccaret, interminatus est. Parum autem fuisse, si Adæ peccatum fu-
 isset personale tantum, quo solus ipse, non autem eius posteritas damna-
 tionis & sententiæ diuinæ particeps fuisset. Sed modo peccatum fuit quidem
 per illum commissum, sed in eo nihilominus vitiosa quoque est tota natu-
 ra humana, & luxæ transgressionis nos omnes fecit participes, quo: quot de
 eius semine propagati nascimur. Fuimus enim, dum peccaret, omnes vir-
 tualiter in eo: ideo peccatum per Adam pertransiit in omnes. Quod Apосто-
 lus dicens: *Sicut inquit, per vnum hominem peccatum intravit in hunc mundum, &*
per peccatum mors: ita in omnes homines mors pertransiit. Illa mors est amara
 peccatoribus & iniustis, sicut Ecclesiasticus dicit: *O mors quam amara est me-*
morata tua hominibus in habenti in substantijs suis. Porro iustus & Deum timentis
 non est formidabilis. Propterea ibidem sequitur: *O mors bonum est iudi-*
cium tuum homini indigentis pauperi & iusto. Est autem mors hæc sæpenumero
 meditando. Facit enim delectationes carnis & mundi languescere, & in nul-
 la re gaudere temporali. Est alia mors spiritualis in hac corporali morte
 significata, quæ est mors animæ, & illa inferitur per peccatum, sicut scrip-
 tum est: *Anima qua peccauerit, ipsa morietur.* Quomodo enim mors corporalis
 est separatio animæ à corpore, ita mors animæ est separatio animæ à Deo.
 Sciendum autem per corporalem hic mortuum adolescentem significari
 mortuum in anima, qui cecidit in peccatum mortale opere & consensu, is
 scilicet, qui manifestus est peccator, & prodit elatus in publicum ut sepeli-
 atur, id est, induretur. Hunc autem quatuor efferunt portatores ad sepul-
 chrum obstinationis & indurationis. De quibus sepulchris loquitur Domi-
 nus, cum dicit: *Va vobis scribæ & Pharisæi, qui similes estis sepulchris dealbati, qua-*
foris apparent hominibus speciosa, intus verò plena sunt ossibus mortuorum &
omni spurcitia. Itaque primus portator ad sepulchrum, hoc est, ad obstinatio-
 nem, desperationem, obdurationem ac impenitentiam, est consuetudo pec-
 candi. Iterando enim peccatum conscientia hebetatur stimulus, & minus
 læditur, id est, indies minorem sentit læsionem, ac dolorem, siue vulnus. In-
 de, fit, ut Dei timor paulatim in homine, totusque tandem pereat. Quo ex-
 tincto sequitur caligo & cæcitas, ut non horreat peccator quoduis perpetratio

Lignum pa-
 radisi cur di-
 ctum sit scie-
 tiæ boni &
 mali lignum.
 1. Timoth. 2.
 Genes. 3.
 Rom. 5.
 Eccle. 46.
 Mortis fre-
 quens medi-
 tatio quam
 fit vtilis.
 Mors animæ
 quomodo
 inferatur.
 Eccle. 19.
 Portatores
 spiritualiter
 mortui effe-
 rantes qui
 sunt.
 Matth. 23.
 Sepulchrum
 animæ mor-
 tuæ quod.
 Consuetudo
 peccandi.

LLLL 3 re ma-

Peccati de-
fensio.
Genes. 19.
Persuasio ad
malum.
Prouer. 1.
Prouerbi.
Psalm. 51.
Portatores a-
lij quatuor.
Fuder confi-
tendi peccata.
Timor faci-
endi opera
penitentia.
Matth. 11.
Iob 6.
Spes vana
diuturnioris
vitae.
Sapient. 1.

re malum. Secundus portator ad sepulchrum est peccati defensio. Cuius-
modi sodomitae fuere pessimi: ubi peccatum adeo inloauerat, adeo erat cõ-
mune, adeo denique propugnabatur, vt Loth viro iusto impios illos rogã-
ti ne peccarent, responderet: *Habitate venisti, non leges dare*: magisque repre-
henderetur vitiorum acculator, quàm parrator. Quamdiu enim peccator
sua defendere nititur peccata, nullũ habet animũ penitendi. Tertius por-
tator est persuasio ad malum. Sunt qui se peccatores agnoscunt ac gemunt,
neminem tamen volunt alium in eadem peccata, aliave pertrahere. Do-
lent sese, quod non valent superare, alijs tamen bene consulunt. Hi ad con-
uersionem & penitentiã magis sunt vicini. Verũ contra sunt alij, qui-
bus satis non est se peccare impiequẽ viuere: sed corrumpunt alios etiam &
seducunt, quos socios volunt habere peccatorum. Quibus tamen tanquam
contagiosis & pestiferis non est acquiescendum. Hos quoque Sapiens præ-
uidens hortatur cauendos, dicens: *Fili mi si relinquerim peccatores, ne acquies-
cas eis: Si dixerim: Veni nobiscum, insidiamur sanguini, abscondamus tendiculas con-
tra insipientem frustra, omnem preciosam substantiam reperiemus. & cetera quæ in*
Prouerbijs sequuntur vsque ad id: Mar sapientum vnum sit omnium nostrum. Pedit
enim corũ ad malũ currũt. Quartus portator, est gloriatio in peccato De qua
in Prouerborum quoque libro dicitur: *Letantur cùm malefecerint, & ex-
ultant in rebus pessimis.* Ehorum cuidam dicitur in Psalmo: *Quid gloria-
rũ in malitia, qui potens es in iniquitate.* Possunt item alij quatuor portatores as-
signari, qui animam peccatricem ad sepulchrum impoenitentiaẽ efferunt.
Nam primus est pudor confitendi. Obscena enim ac turpia ac iniuerecunda
peccata, non audent confiteri, quæ ausi sunt in oculis Dei cernẽtis pa-
trare. Sunt enim qui inter pocula audent sua turpia iactare, quæ non au-
dent in secreto confessionis fateri. Hic pudor multos opprimit, vt loqui nõ
possint, & sic in peccatis perseverant impoenitentes. Secundus portator est
timor aggradiendi faciendiq; opera penitentia. Nemo sibi vim vult infer-
re, cùm tamen Christus (vt scitis) dixerit: *Regnum calorum vim patitur, & vi-
olenti rapiunt illud.* Sed continger nobis iuxta scripturam: *Ve qui timet prui-
nam, irruat super eum nix.* Superbus libenter abrenũciaret honori aut of-
ficio: sed timet humiliari aut vilidẽ haberi. Auarus comparitur egeno, sed
non potest à nummo separari, quem tribuat. Libenter quoque ageret pen-
itentiam, sed non potest ablata aut non sua restituere. Manet igitur perse-
uerans in peccatis suis. Pari modo luxuriosus vellet à turpitudine peccati
desistere, sed grauatẽ fert, vt voluptate careat, & formidat tentationibus
vri. Gulosus vellet ieiunare, sed timet pati famem. Hoc modo quia con-
cupitis nolimus carere, & molestias fugimus ac grauamina, idcirco perse-
uerantes in peccatis, portamur ad sepulchrum. Tertius portator est vana spes
diuturnioris vitæ, promittens peccatoribus longum viuendi delinquen-
diq; spacium, quod ad penitendum nihil de tempore cogitent præsentem,
sed futura semper tẽpora penitentiaẽ tribuant. Dicunt enim illud Sapientia:
Venite fruamur bonis quæ sunt, & vtamur creaturæ tanquam in iuuentute celeriter.
*Coronemus nos raris; & cetera quæ nihil aliud sonant, quàm modo quam-
diu possumus, expleamus desideria nostra, & faciamus delectationes nos-
tras:*

fras: cum recedendum hinc fuerit, tunc a peccatis cessabimus. Quod nihil
 aliud est dicere, quam postquam diutius peccare non possumus, cessabimus.
 Non advertentes scriptum esse: *Dies Domini sicut fur in nocte ita veniet.* Di-
 cunt enim qui eiusmodi sunt, circa vitæ extrema se dicere velle cum la-
 trone: *Domine memento mei.* Dicunt scriptum: In quacunq[ue] hora ingemue-
 rit peccator, peccatorum illius non velit Deus esse memor amplius. At ti-
 mendum est eos fallendos, puta qui dicere cum latrone hæc verba possunt:
 Domine memento mei, & cætera, non tamen pari corde, nec eodem spiri-
 tu, quo hæc latro dixit. Quid enim tibi hæc verba proderunt (quisquis es)
 dicere, si compuncto animo & contrito, humiliato, pœnitentiq[ue] corde
 non dixeris? Nemo igitur hæc verba vt latro, salubriter dicit, nisi cui
 singulari fuerit id gratia datum è celo. Quocirca dum sanè viuitis filij, au-
 dite Ecclesiasticum dicentem: *De propitiatu peccatorum nolite esse sine metu, neque
 adiciat peccatum super peccatum, & ne dicas: Misericordia Domini magna est, multi-
 tudinis peccatorum meorum miserebitur. Misericordia enim & ira ab illo cito proxi-
 mant, & in peccatores cito respicit ira illius.* Quartus portator est desperatio
 veniæ. Dum enim peccata peccatis cumulantur, dum non sit peccatorum
 per confessionem euacuatio, dum gloriantur etiam in peccatis suis impij,
 nec abstinere volunt à peccatis, nec frangere, vincereq[ue] sua praua deside-
 ria, fit vt tandem obruentibus simul omnibus peccatis, spem nobis tollant
 veniæ hostes nostri, qui donec nos pertraxerint ad peccandum, leuia om-
 nia & remissibilia mentiuntur. At vbi in profundum malorum duxerint,
 abducunt in desperationem, peccata nostra etiam aggravantes: Domini
 verò misericordiam ab oculis & à corde nostro vbique auertunt. His ita-
 que portatoribus defertur anima mortua ad impœnitentiam, ad sepul-
 chrum desperationis & obstinationis. Vestrum autem est filij, vt nunquam
 perseveretis in aliquo peccato mortali. Quando enim in mortali estis pec-
 cato, in potestate estis diaboli, & diuina misericordia permittente, iuste
 vos ille mox ad tartara secum sumeret sed benignitas Dei, vos ad pœnitentiam
 expectat. Verùm, videre ne vobis thesaurizetis iram grauiorem in die
 iudicij, perseverando in peccatis vestris, & contumelijs Dei. Ah filij agnos-
 cite misericordiam Domini nostri Iesu Christi. Non erit difficile ei vestri
 misereri. Pronior est ad miserendum, quàm vos esse potestis ad peccandũ.
 Non erit quoque difficile vobis saluari. Petite ex toto corde veniam à pi-
 sissimo Domino nostro Iesu Christo Salvatore, pro peccatis vestris, & ea-
 dem lugere. Stabilitate voluntatem vestram ad non peccandum denuo, &
 pro gratia hac adiutorioq[ue] vobis à Deo conferendo, eundem indefin-
 ter obsecrate, & procul dubio salui eritis sperantes in eo. Si senseritis vobis
 displicere peccata vestra, & volueritis ab his deinceps contineri, & quan-
 quam nota sit vobis fragilitas vestra, non tamen vultis denuo ad eadem
 scianter & temere redire, sed Deo in omni eius beneplacito seruire: & si præ-
 terea ad hoc perficiendum confiditis in auxiliũ diuinæ pietatis, credite mi-
 hi, Dei misericordia, si vos circa finem ita inuenerit, saluabit vos in Chri-
 sto Iesu Domino nostro, qui est benedictus in secula, Amen.

Lucæ 15.
Ezech. 18.

Ecclesi. 9.

Desperatio
veniæ.Peccati mor-
talis pericu-
lum quanti-
um.

Roman. 1.

Saluari que-
modo non sit
homini dis-
ficile.